

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ

ای اہل ایمان! ایمان بیاورید

بر خدا و پیامبرش و کتابی کہ بر پیامبرش نازل کرده و بر کتابی کہ پیش از این فرستاده (از روی صدق و تحقیق). [سورہ نساء، آیه ۱۳۶]

سند راہبردی
سلامت
در دولت اسلامی

تنظیم؛ فروردین ماه ۱۳۹۷ / ویراست هشتم؛ میلاد امام رضا علیہ السلام ۱۴۳۹
بارگاہ ملکوتی امام علی بن موسی الرضا علیہ آلاف تہیت و الثناء

فهرست اجمالی

دولت اسلامی و سلامت

- ۳ جایگاه دولت اسلامی
۳ سلامت و وابستگی آن به دیگر موضوعات

مسائل و راه حل کلی

- ۴ مسائل راهبردی ما در حوزه سلامت
۴ فائو و WHO مساله سازان و دشمنان اصلی
۵ حل مسایل راهبردی در حوزه سلامت با بازگشت به مرجعیت علمی قرآن و سنت

مفهوم سلامت؛ نظریه بنیادی مادر انسان شناسی و تعریف ما از سلامت و بیماری

- ۶ اول؛ قلب، مرکز فرماندهی انسان
۶ دوم؛ معده، خانه بیماری ها
۷ سوم؛ قلب، مؤثرترین عامل در سلامت

نقشه راه

- ۸ چشم انداز
۸ اصول کلی
۸ سیاست ها
۹ ماموریت ها

اهداف عملیاتی

- ۱۱ نخستین گام؛ ایجاد باور و ایمان قلبی
۱۲ دومین گام؛ اقدام و عمل
۱۳ سومین گام؛ توصیه و ترویج
۱۳ شاخص ارزیابی
۱۴ فهرست تفصیلی

دولت اسلامی و سلامت

جایگاه دولت اسلامی

خداوند متعال: « آیا به جای او ولیّ و سرپرستی برای خود گرفته‌اند؟ خداست که ولیّ و سرپرستی راستین است، و اوست که مردگان را زنده می‌کند، و هموست که بر هر چیزی تواناست. (۹) و درباره هر چیزی اختلاف پیدا کردید، داوریش به خدا [ارجاع می‌گردد]. چنین خدایی پروردگار من است. بر او توکل کردم و به سوی او باز می‌گردم. (۱۰)»

[أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۹) وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ (۱۰)] [قرآن کریم، سوره شوری]

با انقلاب شکوهمند اسلامی، نظام مقدس اسلامی در ایران پایه‌گذاری شده و مقدمات لازم برای تشکیل دولت اسلامی فراهم گردیده است. امری که ایجاد آن لازم و ملزوم جامعه‌ی اسلامی است و امید است با تحقق این دو امر؛ ظهور تمدن نوین اسلامی پدیدار شود.

دولت اسلامی؛ دولتی است که بر اساس قواعد و اصول دین مبین اسلام، جامعه اسلامی را اداره کرده و حکم الهی را در زمین جاری می‌کند.

سلامت و وابستگی آن به دیگر موضوعات

حال در پایان دهی چهارم از عمر نظام مقدس اسلامی، می‌بایست با تصویرسازی و إنشاءالله نمونه‌سازی از برخی موضوعات در دولت و جامعه‌ی اسلامی شرایط را برای تحقق کامل آن فراهم سازیم.

شاید موضوع سلامت از چالشی‌ترین مباحث در تمدن‌های گوناگون بشری باشد، چرا که تحقق آن مستقل نیست و وابسته به بسیاری از کلان موضوعات و ابر مسئله‌های دیگر است.

اما نمی‌توان با نادیده گرفتن بررسی مفهوم سلامت در مکتب اسلام، سبب شد؛ راه تقلید و اقتباس از غرب یا شرق در حوزه‌ی سلامت باز شده و ما را در دیگر موضوعات و مسائل نیز وابسته به تمدن‌های گوناگون کند.

لذا تلاش ما در این نوشته این است که مفهوم سلامت را در دولت اسلامی و روش تحقق آن را در جامعه‌ی اسلامی تبیین نموده و تلاش کنیم تا با اجرای نمونه‌های موفق از آن، الگویی برای بسط و گسترش سلامت ایجاد نماییم.

خداوند متعال: «بگو: من فقط به شما یک اندرز می‌دهم که؛ دو دو و به تنهایی برای خدا به پا خیزید، سپس ببینید...»

[قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَىٰ خِزْفٍ وَ فُرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا ... (۴۶)] [قرآن کریم، سوره سباء]

مسائل و راه حل کلی

مسائل راهبردی ما در حوزه سلامت

خداوند متعال: «و از میان مردم کسی است که در زندگی این دنیا سخنش تو را به تعجب و امیدوار و خدا را بر آنچه در دل دارد گواه می‌گیرد و حال آنکه او سخت‌ترین دشمنان است (۲۰۴) و چون ریاستی یابد کوشش می‌کند که در زمین فساد نماید و کشت و نسل را نابود سازد و خداوند تباهاکاری را دوست ندارد(۲۰۵)»

[وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ (۲۰۴) وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ (۲۰۵)] [قرآن کریم: سوره بقره]

۱. افزایش چشمگیر سقط جنین و ازدیاد آمار ناباروری در زوجین ایرانی
۲. گسترش بی سابقه بیماری های صعب العلاج و مرگ‌های ناگهانی
۳. کاهش بی سابقه آرامش روحی و روانی
۴. فقر کیفی مواد غذایی و محصولات گوناگون کشاورزی
۵. وابستگی مبنایی در علوم گوناگون به ویژه علوم کاربردی و مورد نیاز جامعه‌ی اسلامی مانند پزشکی و کشاورزی به تمدن غرب
۶. وابستگی شدید در صنعت پزشکی و کشاورزی به دولت‌های مستکبر جهان

فائو و WHO مسئله‌سازان و دشمنان اصلی

خداوند متعال: «بسیاری از آنان را می‌بینی که کسانی که کفر ورزیده‌اند را به ولایت خود گرفتند، راستی چه زشت است آنچه برای خود پیش فرستادند که [در نتیجه] خدا بر ایشان خشم گرفت و پیوسته در عذاب می‌مانند (۸۰) و اگر به خدا و پیامبر و آنچه که به سوی او فرود آمده ایمان می‌آوردند آنان را به ولایت نمی‌گرفتند لیکن بسیاری از ایشان نافرمانند (۸۱) مسلماً یهودیان و کسانی را که شرک ورزیده‌اند دشمن‌ترین مردم نسبت به مؤمنان خواهی یافت و قطعاً کسانی را که گفتند ما نصرانی هستیم نزدیکترین مردم در دوستی با مؤمنان خواهی یافت زیرا برخی از آنان دانشمندان و رهبانانی‌اند که تکبر نمی‌ورزند (۸۲)»

[تَرَىٰ كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ (۸۰) وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوا هُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ (۸۱) لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِيَسِينَ وَرَهَبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ (۸۲)] [قرآن کریم: سوره مائده]

۱. یهود و مشرکان یعنی کسانی که در ربوبیت الهی شریک قائل هستند؛ دشمنان اصلی بشریت و ملت‌های مستضعف جهان‌اند.
۲. نابودکردن نسل بشر با عناوین گوناگون از جمله عدم گنجایش زمین؛ اصلی‌ترین برنامه دشمنان است. بیوتروریسم و کشتارهای جهانی از جمله مصادیق آن است.

۳. عدم شناخت و معرفت دشمنان نسبت به محیط زیست و خلقت الهی باعث آن می شود که نه تنها تلاش ایشان برای حفظ محیط زیست، نتیجه ندهد بلکه باعث نابودی آن گردیده است. تغییر در خلقت، ترویج درختان غیرمثمر، تراریخته‌ها و فروریخته‌ها از جمله مصادیق این موضوع است.
۴. یهود با رعایت مصرف طبیات برای مردم خود در قالب نشان تجاری «کاشر» تمام تلاش خود را در ترویج مصرف حیوانات برای دیگر مردم جهان انجام می‌دهد. نوشابه‌های گوناگون، ژله و پاستیل، شیرینی‌جات مصنوعی و روغن‌های تراریخته از جمله مصادیق آن است.
۵. فائو یا سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد و سازمان بهداشت جهانی (WHO) هر دو تحت تسلط صهیونیسم جهانی، در تلاش هستند سیاست‌های خباثت‌آلود یهود در مورد بشریت را در جهان محقق کنند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند: «این امت اسلام پیوسته در خیر و خوبی و سعادت و نجات هستند تا زمانی که لباس عجم‌ها (عجم یعنی کفار غیرعرب، نه ایرانیان) را نپوشیده‌اند و غذای عجم‌ها را نمی‌خورند و اگر چنین کنند به قهر الهی ذلیل می‌شوند.» [أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةَ وَ مُحَمَّدَ بْنِ سَنَانَ جَمِيعاً عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ عَ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَ كَانَ لَا يُنْخَلُّ لَهُ الدَّقِيقُ وَ كَانَ عَ يَقُولُ لَا تَزَالُ هَذِهِ الْأُمَّةُ بِخَيْرٍ مَا لَمْ يَلْبَسُوا لِبَاسَ الْعَجْمِ وَ يَطْعَمُوا أُطْعِمَةَ الْعَجْمِ - فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ ضَرَبَهُمُ اللَّهُ بِالذُّلِّ]. [وسائل الشيعة، ج ۵، ص: ۲۷]

حل مسائل راهبردی در حوزه سلامت با بازگشت به مرجعیت علمی قرآن و سنت

خداوند متعال: «پس هرگز از کافران پیروی نکن و با این (کتاب) با آن‌ها جهادی بزرگ انجام ده» [فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَاداً كَبِيراً (۵۲)] [قرآن کریم: سوره فرقان]

در واقع دشمن با تغییر در نگرش بشر امروزی نسبت به مفهوم سلامت؛ توانسته بر اساس آموزه‌های اقتصاد لیبرالی و منطقی سودگرا و منفعت طلب نظام سرمایه‌داری، کاسب درد مردم باشد و با ترس و تبلیغات آحاد جامعه را مجبور به پرداخت هزینه‌های گوناگون برای احیای سلامت خود نماید.

لذا نخست می‌بایست با ارتقای علمی مردم بر اساس مرجعیت علمی قرآن و سنت، تعریف درستی از سلامت را در جامعه نهادینه کرد و این مفهوم درست از سلامت را در ذهن‌های مستضعفین جهان جایگزین نمود تا ضمن ارتقای سلامت جامعه، میزان وابستگی به دشمنان بشریت به حداقل ممکن برسد.

۱. برای تعریف سلامت از منبع اصلی معرفت و شناخت در فهم موضوعات و مسائل اسلامی، یعنی وحی کمک می‌گیریم! چرا که اعتقاد به مرجعیت علمی قرآن و سنت؛ اصلی‌ترین مشخصه در تمدن اسلامی است.

۲. با نگاهی استظهاری از آیات و روایات به معرفی اجمالی حقیقت انسان، علل اصلی بیماری‌ها و مؤثرترین عامل در سلامت پرداخته ایم تا مفهوم سلامت با بیان این چند مؤلفه تبیین شود.

خداوند متعال: «در دین هیچ اجباری نیست. و راه از بیراهه به خوبی آشکار شده است. پس هر کس به طاغوت کفر ورزد، و به خدا ایمان آورد، به یقین، به دستاویزی استوار، که آن را گسستن نیست، چنگ زده است. و خداوند شنوای داناست.» [لا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (۲۵۶)] [قرآن کریم، سوره بقره]

۳. برای تشخیص دقیق «رشد» و حرکت در مسیر حق می‌بایست مسیر «غی» و طاغوت نیز تبیین شود. لذا اشاره می‌کنیم؛ درست بر خلاف نگاه و حیانی اسلام به انسان، علل بیماری‌ها و مؤثرترین عوامل در سلامت؛ زیست‌شناسی، طب مدرن و بیوتکنولوژی بر اساس شناخت تجربی و استقرار ناقص خود؛ فرضیه‌ی تکامل داروین را به عنوان نظریه پایه پذیرفته و ربوبیت الهی را در عمل زیر سوال می‌برند.

۴. فرضیه‌ی تکامل داروین؛ نگاهی است که جسارت دخالت در نظام ژنتیک را به دانش آموختگان بیوتکنولوژی می‌دهد و موجب ظهور فساد در خشکی و دریا شده است.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «ای کمیل؛ جز از ما مگیر تا از ما باشی. ای کمیل؛ هیچ حرکت نیست مگر آنکه تو به شناخت آن نیازمندی.» [يَا كَمِيلُ لَا تَأْخُذْ إِلَّا عَنَّا تَكُنْ مِنَّا يَا كَمِيلُ مَا مِنْ حَرَكَةٍ إِلَّا وَ أَنْتَ مُحْتَاجٌ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَةٍ] [تحف العقول، النص، ص: ۱۷۱]

مفهوم سلامت؛ نظریه بنای مادر انسان‌شناسی و تعریف ما از سلامت و بیماری

اول؛ قلب، مرکز فرماندهی انسان

امام صادق علیه السلام: «بدان که قلب نسبت به جسد انسانی به منزله‌ی امام است برای مردم که همه باید اطاعتش را بنمایند، مگر نمی‌بینی که تمام جوارح و اعضاء جسد اعوان و ایادی و مفسر قلب هستند.» [اعْلَمُ يَا فُلَانُ أَنَّ مَنَزِلَةَ الْقَلْبِ مِنَ الْجَسَدِ بِمَنَزِلَةِ الْإِمَامِ مِنَ النَّاسِ الْوَاجِبِ الطَّاعَةِ عَلَيْهِمْ أَلَا تَرَى أَنَّ جَمِيعَ جَوَارِحِ الْجَسَدِ شُرَطٌ لِلْقَلْبِ وَ تَرَا جَمَعَهُ لَهُ مُؤَدِّيَةٌ.] [علل الشرائع، ج ۱، ص: ۱۰۹]

۱. قلب مرکز فرماندهی انسان، آینه روح و مرکز پاسخ به نیازهای عقل یا خواسته‌های نفس از طریق دیگر اعضای بدن می‌باشد. طب مدرن؛ مغز را مرکز بدن انسان می‌داند.
۲. انسان دارای روح، عقل، جسم و نفس است. طب مدرن فقط نسبت به جسم، آن هم با نگاه داروینی شناخت دارد.
۳. نیت، حزم، عزم و اراده ابزار تسلط قلب بر انسان است.

امام صادق علیه السلام: «هیچ بدنی از تحمل آنچه نیت؛ توان آن را داشته باشد، ناتوان نشده است.» [مَا ضَعُفَ بَدَنٌ عَمَّا قَوَّيْتُ عَلَيْهِ النَّيَّةُ.] [من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص: ۴۰۰]

دوم؛ معده، خانه‌ی بیماری‌ها

پیامبر عظیم‌الشأن اسلام صلی الله علیه و آله: «معده خانه‌ی بیماری‌هاست و پرهیز رأس داروهاست و بدنت را به آنچه بدان خو کرده وا گذار.» [وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ص الْمَعِدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ وَالْحَمِيَّةُ رَأْسُ الدَّوَاءِ وَأَعْطِ كُلَّ بَدَنٍ مِمَّا عَوَّدْتَهُ] [عوالی اللئالی العزیزیه فی الأحادیث الدینیة، ج ۲، ص: ۳۰]

۱. معده خانه بیماری‌هاست و نوشیدنی‌ها و خوردنی‌های طیب و خبیث و روش مصرف آن مؤثر در این مسئله است.

از دیگر علل اصلی بیماری‌های انسان از منظر وحی و طب اسلامی؛

۲. گناه و ظلم

۳. آزمایش و ابتلا الهی است.

خداوند متعال: «و هر [گونه] مصیبتی به شما برسد به سبب دستاورد خود شماست، و [خدا] از بسیاری درمی‌گذرد.» [و ما أصابکم من مصیبه فبما کسبت أیدیکم و یعفوا عن کثیر] [قرآن کریم: سوره شوری] مهمترین علل بیماری‌ها در طب مدرن؛ ۱. ژن و سلول ۲. میکروب، ویروس، انگل و باکتری ۳. عدم توازن در ریز مغزی‌ها، که با یک نگاه حداقلی و بدون در نظر گرفتن حتی دیگر مسائل مادی نظیر مزاج، فقط در دایره مسایل مربوط به جسم خلاصه می‌شود.

سوم؛ قلب، مؤثرترین عامل در سلامت

پیامبر عظیم‌الشان اسلام صلی الله علیه و آله: «در وجود انسان پاره گوشتی (قلب صنوبری) است که اگر صحیح و سالم باشد سایر اعضای بدن نیز سالم است و اگر مریض باشد سایر اعضای بدن نیز مریض و فاسد خواهد بود و آن قلب است.» [فی الإنسان مضعه إذا هی سلمت و صحت سلم بها سائر الجسد فإذا سئمت سئم بها سائر الجسد و فسد و هی القلب]. [الخصال، ج ۱، ص: ۳۱]

سلامت انسان وابسته به سلامت قلب است. قلب؛ مرکز فرماندهی، حافظ سلامت و مدیر بدن در رفع بیماری‌هاست. قلب؛ نرم افزار و سخت افزار دارد. مثل موبایل یا کامپیوتر! یعنی منظور از قلب همین پاره گوشت صنوبری شکل است که نرم‌افزاری روی آن سوار است.

سلامت قلب از منظر وحی و طب اسلامی وابسته به عواملی نظیر؛

۱. تفکر و علم

۲. هوای نفس

۳. رفق و محبت

۴. مصرف طیبات، رعایت آداب مصرف و پرهیز از خبیثات است.

امام صادق علیه السلام: «کننده کار بدون بصیرت؛ مانند رونده در غیر راه صحیح است، که سرعت سیر چیزی جز دور شدن از راه بر او نمی‌افزاید.» [العامل علی غیر بصیره کالسائر علی غیر الطریق لآ یزیده سرعه السیر إلا بعداً]. [الکافی (ط - الإسلامیه)، ج ۱، ص: ۴۳. من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص: ۴۰۱]

البته طب مدرن با نگاه کاملاً تجربی، مادی و سرمایه داری، جزءگرا، بخشی، سکولار و عدم جامع‌نگری به انسان، علل بیماری‌ها و در کل عوامل مؤثر بر سلامت، دچار اختلال در نظام معرفتی شده و در نتیجه تلاش معتقدان به این مکتب طبی برای ارتقای سلامت بشریت جز خسارات جبران‌ناپذیر روحی، جسمی و روانی، محصول دیگری در بر نداشته است.

نفس راه

إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ
قرآن کریم: آیه ۸۹ سوره شعراء

چشم انداز:

رشد و تعالی فرد، خانواده و جامعه‌ی اسلامی با قلب سلیم، آرامش روح، حاکمیت عقل، فرمانبرداری نفس،

تقویت جسم و سازش با معایب آن و در نهایت بهبود بیماری‌ها

خداوند متعال: «آگاه باش که تنها با یاد خدا قلب‌ها آرامش می‌یابد.» [أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ (۲۸)] [قرآن کریم: سوره شوری]

در طب مدرن سعی می‌شود با علامت درمانی و تسکین موضعی، این آرامش روحی، صحت جسمی و حس خوب به صورت مصنوعی به انسان منتقل شده و در نهایت آسایش و راحتی جسمی و مادی را برای آدمی به ارمغان می‌آورد. راحت‌طلبی، حسّ خوشی و غفلت، نتیجه‌ی این سلامت تقلبی خواهد بود.

اصول کلی:

اول؛ مرجعیت علمی قرآن و سنت

خداوند متعال: «و کلیدهای غیب، تنها نزد اوست. جز او [کسی] آن را نمی‌داند، و آنچه در خشکی و دریاست می‌داند، و هیچ برگ‌ی فرو نمی‌افتد مگر [این که] آن را می‌داند، و هیچ دانه‌ای در تاریکی‌های زمین، و هیچ تر و خشکی نیست مگر این که در کتابی روشن [ثبت] است.»

[وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَ لَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَ لَا رَطْبٌ وَ لَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (۵۹)] [قرآن کریم: سوره انعام]

دوم؛ سلب سلامت جامعه توسط دشمن

خداوند متعال: «نه کسانی که از اهل کتاب کافر شده‌اند و نه مشرکان [هیچ کدام] دوست نمی‌دارند خیری از جانب پروردگارتان بر شما فرود آید با آنکه خدا هر که را خواهد به رحمت خود اختصاص دهد و خدا دارای فزون‌بخشی عظیم است (۱۰۵)» [مَا يَدْعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (۱۰۵)] [قرآن کریم: سوره بقره]

سیاست‌ها:

اول؛ تمرکز بر حفظ و ارتقای سطح سلامت جامعه اسلامی

دوم؛ عدم تصدی‌گری در امر درمان

خداوند متعال: «در حقیقت، خدا حال قومی را تغییر نمی‌دهد تا آنان حال خود را تغییر دهند.» [إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ

يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ... (۱۱)] [قرآن کریم: سوره رعد]

مسئولیت سلامت در جامعه با مردم است و دولت اسلامی تنها نقش هدایت، حمایت و نظارت را ایفا می‌کند. چرا که دولت اسلامی؛ دولتی مردمی است و بر اساس تکیه بر نیروها و اراده‌های اجتماعات بشری و عنایت پروردگار، اهداف خویش را به پیش می‌برد.

پیامبر عظیم‌الشأن اسلام صلی الله علیه و آله: «همه شما نگاهانید و همه شما در برابر رعیت و مردم خویش مسئول هستید.» [وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ]. [جامع الأخبار (لشعیری)، ص: ۱۱۹]

در واقع مردم در دولت اسلامی فقط با دادن رأی و انتخاب حکام از خود رفع مسئولیت نکرده و در همه عرصه‌ها با هدایت‌های کلان دولت، امور را به دست خود اجرایی کرده و آن را محقق می‌سازند.

حوزه سلامت هم نه تنها مستثنی از این روش در دولت اسلامی نیست بلکه به واسطه آن که موضوع سلامت امر مستقلاً از دیگر شئون زندگی بشر نبوده و عوامل مؤثر بر سلامت در کل ساختار حیات بشریت گسترده است، لذا دولت اسلامی در امر درمان و حتی پیشگیری به معنای رایج، تصدی‌گری نداشته و مردم باید مسئولیت سلامت و درمان را به عهده بگیرند و دولت اسلامی با هدایت، حمایت و نظارت به موقع در تحقق آن ایفای نقش کند.

حاکمیتی شدن درمان باعث گسترش بیماری می‌شود. چرا که خوی لذت‌جوی آدمی با سهل‌انگاری در پیشگیری به امید درمانی که بر عهده دولت است نه وظیفه‌ی خویش؛ در تکاپوی لذت‌جویی بیشتر، سلامت خود را به خطر می‌اندازد.

ضمن آن که با حاکمیتی شدن درمان؛ میزان وابستگی مردم به حکومت افزایش یافته و استقلال و حریت انسانی تحت الشعاع قرار می‌گیرد. در واقع وابستگی، یکی از عوامل اصلی استضعاف و محرومیت است که پس از حکومتی شدن درمان در جامعه فراگیر خواهد شد.

اما دولت اسلامی سعی می‌کند با؛ **ارتقای علمی**، مفهوم رایج از سلامت را در جامعه تغییر دهد تا با اصلاح این مفهوم یکی از شرایط تحقق جامعه اسلامی محقق شود. نمود عملی این تغییر در مفهوم سلامت؛ **اصلاح تغذیه** مردم است. همچنین با **احیای نقش طبیب** در بستر آزاد رقابتی مابین اطباء کیفیت درمان را در جامعه‌ی اسلامی به حداکثر کمال خود نزدیک نموده و با استفاده از قدرت خود در امر نظارت جلوی سوءاستفاده‌های احتمالی را می‌گیرد.

ماموریت‌ها:

اول؛ اصلاح نگرش مردم نسبت به مفهوم سلامت

امام باقر علیه السلام: «این را بدان که هیچ دانشی همچون طلب سلامت [سلامت خواهی] نیست، و نه هیچ سلامتی مانند سالم بودن قلب...» [وَأَعْلَمُ أَنَّهُ لَا عِلْمَ كَطَلْبِ السَّلَامَةِ وَلَا سَلَامَةً كَسَلَامَةِ الْقَلْبِ...]. [تحف العقول، النص، ص: ۲۸۶]

حفظ و ارتقای سطح سلامت جامعه و حتی رفع بیماری‌ها بیشتر از آن که وابسته به دارو و تجهیزات باشد نیازمند علم بوده و اصلاح نظام تعلیم و تربیت برای اصلاح نگرش مردم نسبت به مفهوم سلامت، امری لازم و ضروری است.

دوم؛ اصلاح تغذیه

امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام در توصیه‌ای طولانی به کمیل بن زیاد نخعی: «ای کمیل! زبان از قلب تراود و قلب با خوراک جان گیرد، از این رو در غذایی که قلب و جسمت را تغذیه می‌کنی بنگر، چون اگر حلال نباشد خداوند تسبیح و شکر تو را قبول نکند.» [يَا كَمِيلُ اللِّسَانُ يَنْزَحُ مِنَ الْقَلْبِ وَالْقَلْبُ يَقُومُ بِالْغِذَاءِ فَاَنْظُرْ فِيمَا تُغْذِي قَلْبَكَ وَجِسْمَكَ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ حَلَالًا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ تَسْبِيحَكَ وَلَا شُكْرَكَ]. [تحف العقول، النص، ص: ۱۷۵]

رعایت آداب خوردن و آشامیدن و علم به طیبات و خبیثات و عمل به آن یعنی اصلاح تغذیه؛ اولویت نخست برای تحقق سلامت در دولت اسلامی است که از طریق اصلاح نظام معیشت مردم و به تبع اصلاح نظام تعلیم و تربیت دنبال می‌شود. اصلاح؛ آب، نمک، نان، سرکه، شیر، روغن‌ها، گوشت‌ها و شیرینی‌جات از جمله مهم‌ترین مصادیق آن است که با حذف خوراکی‌ها و آشامیدنی‌های مضر مانند: نوشابه‌های گوناگون، ژله و پاستیل، شیرینی‌جات مصنوعی و روغن‌های تراریخته تکمیل می‌شود.

الف؛ رعایت آداب مصرف

خداوند متعال: «... و بخورید و بیاشامید و [لی] زیاده‌روی نکنید که او اسرافکاران را دوست نمی‌دارد.» [وَكُلُوا وَ اشْرَبُوا وَ لَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (۳۱)] [قرآن کریم: سوره اعراف]

۱. اصلاح خوردن از جویدن غذا تا مقدار و نوع ترکیب غذا
۲. اصلاح نوشیدن از جوشاندن آب تا نحوه مصرف در فواصل زمانی گوناگون
۳. شکر نعمت‌های پروردگار یکتا

ب؛ پرهیز از خبیثات

خداوند متعال: «پس انسان باید به خوراک خود بنگرد.» [فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ (۲۴)] [قرآن کریم: سوره عبس]

پرهیز از رایج‌ترین محصولات آسیب‌زا:

۱. روغن‌های تراریخته
۲. قند و شکر چقدر قند و دیگر شیرینی‌جات صنعتی
۳. تنقلات خطرناک مانند: ژله و پاستیل، نوشابه، چای سیاه وارداتی

ج؛ مصرف طیبات

خداوند متعال: «ای پیامبران، از چیزهای پاکیزه بخورید و کار شایسته کنید، که من به آنچه انجام می‌دهید دانایم.» [يَا أَيُّهَا

الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ اعْمَلُوا صَالِحاً إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ (۵۱)] [قرآن کریم: سوره مومنون]

تمرکز بر اصلی‌ترین طیبات:

۱. نان سبوسدار گندم و جو با پخت خانگی
۲. نمک طبیعی
۳. سرکه خمیری

سوم؛ احیای نقش طبیب

امام صادق علیه السلام: «مردم هیچ آبادی‌ای از سه گروه، بی‌نیاز نیستند که در کار دنیا و آخرت خویش به ایشان پناه برند و چون آنان را نداشته باشند، شوربخت باشند: فقیه دانا و پرهیزگار، امیر نیکوکار و فرمان‌روا، و طبیب آگاه و مورد اعتماد.»

[لَا يَسْتَعْنِي أَهْلُ كُلِّ بَلَدٍ عَنْ ثَلَاثَةٍ يَفْرَعُ إِلَيْهِمْ فِي أَمْرِ دُنْيَاهُمْ وَ آخِرَتِهِمْ فَإِنْ عَدِمُوا ذَلِكَ كَانُوا هَمَجاً فُقِيهِ عَالَمٍ وَرَعَ وَ أَمِيرٍ خَيْرٍ مُطَاعٍ وَ طَبِيبٍ بَصِيرٍ تَقَى] [تحف العقول، النص، ص: ۳۲۱. سفینه البحار، ج ۵، ص: ۲۷۸]

۱. طبیب عامل دولت اسلامی نیست! بلکه عنصری بسیار مؤثر از جامعه‌ی اسلامی است.
۲. طبیب به عنوان مهربان عالمی خداشناس که با شناخت از عالم هستی، انسان، علل بیماری‌ها، عوامل مؤثر در سلامت و شناخت شخص بیمار، سعی می‌کند با تقویت قلب تحلیل‌رفته‌ی بیمار، او را در مسیر سلامت قرار دهد.
۳. ابزار اصلی طبیب؛ رفق و محبت اوست.

۴. طیب باید بصیر، آگاه، تیزبین و مورد وثوق و اعتماد باشد تا مردم به او و کارش اعتقاد داشته باشند.
۵. اصلاح تغذیه و تصحیح در روش خوردن و آشامیدن، ترغیب به استغفار، دعا، صدقه و صبر در بیماری؛ اولویت در کار طیب است.
۶. توصیه به دارو و اعمال یدای از دیگر فعالیت های طیب برای بازگشت تسلط کامل قلب بیمار به عنوان فرمانده بدن اوست.
۷. نظارت مردمی بر اطباء سبب اقبال یا عدم اقبال عمومی به طبیعی خاص یا حتی مکتبی از مکاتب طبی گوناگون خواهد شد.
۸. دولت اسلامی برای نظارت بیشتر با تقویت قوه قضاییه خود در شرایط خاص بر طبق خواست مردم از طریق مقام قضاوت از حق مردم دفاع کرده و با اطباء جاهل و متخلف برخورد می کند که این امر در پیشگیری از تحلفات و ارتقاء طبابت بسیار مؤثر است.

اهداف عملیاتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَصْرِ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ (۳)

نخستین گام: ایجاد باور و ایمان قلبی

خداوند متعال: «در دین هیچ اجباری نیست. و راه از بیراهه به خوبی آشکار شده است. پس هر کس به طاغوت کفر ورزد، و به خدا ایمان آورد، به یقین، به دستاویزی استوار، که آن را گسستن نیست، چنگ زده است. و خداوند شنوای داناست.» [لا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (۲۵۶)] [قرآن کریم، سوره بقره]

اول: تبیین و تفاهم

۱. شناسایی اولیاء؛ یعنی افرادی که مردم به واسطه ارتباطات مؤثر اجتماعی از ایشان حرف شنوی دارند.
  ۲. تفاهم در مورد مفهوم سلامت در دولت اسلامی و روش تحقق آن در جامعه‌ی اسلامی با آنان. این تفاهم بر اساس نیاز و سؤال بالفعل مردم در زمینه سلامت شکل می گیرد.
  ۳. استفاده از ظرفیت تاثیرگذاری آنان بر مردم.
  - اولویت در شناسایی و انتخاب این اولیاء، افراد دارای تحصیلات حوزوی مانند؛ **امامان روستا و محلات** هستند.
  ۴. اقناع و تبیین عمومی توسط اولیای اجتماعات گوناگون مانند؛ **امامان روستا و محلات** برای مردم بر اساس نظام مقایسه‌ی ما بین سلامت از منظر اسلام و تمدن غرب، با تشکیل جلسات گفتگو در سطح اجتماع با محوریت مساجد.
  ۵. ایفای نقش جدیدی به عنوان «**مبلغ سلامت**» توسط این اولیاء.
- خداوند متعال: «مردان و زنان باایمان، ولیّ (و یار و یاور) یکدیگرند؛ امر به معروف، و نهی از منکر می کنند...» [وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ... (۷۱)] [قرآن کریم: سوره توبه]

دوم؛ تعارف

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «در باره هر چه می‌خواهید از من بپرسید قبل از آنکه مرا نیابید.» [ثُمَّ قَالَ عَ سَلُونِي [عَمَّا شِئْتُمْ] قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي] [کتاب سلیم بن قیس الہلالی، ج ۲، ص: ۷۱۲]

۱. تفاهم و تبیین موضوع منجر به سؤال می‌شود.
  ۲. شناسایی پرسش‌گران حقیقت‌جو در جلسات تبیین عمومی مفهوم سلامت.
  ۳. ارتباط و جذب این افراد به عنوان اشخاصی است که جلوتر از دیگران با سلامت در دولت اسلامی ارتباط برقرار کرده‌اند. چرا که پرسش، از نشانه‌های درگیر شدن شخص با موضوع است.
- این افراد اغلب از فعالان مؤثر و کنشگران اجتماعی بوده که اشتیاق زیادی به کسب علم و آموختن داشته و به صورت مشخص با مطرح کردن سؤالات گوناگون از دیگر اعضاء اجتماع مشخص می‌گردند.
- تشکیل جلسات گفتگو و تبیین عمومی بهترین روش شناسایی ایشان می‌باشد.

سوم؛ تعلیم

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «ای کمیل؛ به راستی که این قلب‌ها به مانند ظرف‌ها‌یند، و بهترینشان فراگیرنده‌ترین آنها است، آنچه به تو می‌گویم از من گوش دار، مردم سه دسته‌اند: دانشمند الهی و آموزنده راه نجات و عوام ناس؛ که در پی هر بانگی می‌دوند و با هر بادی به سوئی روند، نه به نور دانش روشنی یافتند تا راه برند، و نه به سوی دژی استوار شتافتند تا نجات یابند.» [إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ أَوْعِيَةٌ فَخَيْرُهَا أَوْعَاهَا أَحْفَظُ عَنِّي مَا أَقُولُ لَكَ النَّاسُ ثَلَاثَةٌ عَالِمٌ رَبَّانِيٌّ وَ مُتَعَلِّمٌ عَلَي سَبِيلِ النَّجَاةِ وَ هَمَّجٌ رَعَاعٌ أَتْبَاعُ كُلِّ نَاعِقٍ يَمِيلُونَ مَعَ كُلِّ رِيحٍ لَمْ يَسْتَضِيئُوا بِنُورِ الْعِلْمِ فَيَهْتَدُوا وَ لَمْ يَلْجَأُوا إِلَى رُكْنٍ وَثِيقٍ فَيَنْجُوا] [تحف العقول، النص، ص: ۱۶۹، الغارات (ط - القديمة)، ج ۱، ص: ۸۹]

۱. ارتقای علمی و تربیت پرسش‌گران حقیقت‌جو با اصلاح نظام تعلیم و تربیت محقق می‌شود.
۲. ساختار این نظام شامل؛
  - الف. رعایت تقوا
  - ب. سؤال و طلب
  - ج. هجرت
  - د. سکوت و دقت کامل شنونده
  - ه. حفظ در ذهن
  - و. یادداشت‌برداری برای نشر
  - ز. گفتگو و مباحثه
  - ح. در نهایت رسیدن به مقام ایمان توسط پرسش‌گر است.
۳. پس از شناسایی و ایجاد ارتباط با پرسش‌گران و احیای نظام صالح تعلیم و تربیت برای ایشان، این افراد در قالب «سفیر سلامت» ایفای نقش خواهند کرد.

دومین گام؛ اقدام و عمل

خداوند متعال: «مَثَلُ كَسَانِي كَه [عمل به] تورات بر آنان بار شد [و بدان مکلف گردیدند] آن گاه آن را به کار نیستند، همچون مَثَلِ خَرِي است که کتابهایی را بر پشت می‌کشد. چه زشت است وصف آن قومی که آیات خدا را به دروغ گرفتند. و خدا مردم ستمگر را راه نمی‌نماید.» [مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (۵)] [قرآن کریم: سوره جمعه]

۱. تحقق یا عمل به علمی که حالا به صورت ایمان قلبی در سفیر سلامتِ تعلیم دیده، ظهور پیدا کرده است و از اقدامات فردی آغاز و تا اقامه و احیای آن به صورت اجتماعی ادامه پیدا می‌کند.
۲. **نمونه‌سازی برای الگوسازی از اقدامات؛**
  - الف. فردی؛ مانند جویدن غذا توسط خود شخص
  - ب. خانوادگی؛ مانند تغییر نمک خانوار
  - ج. اجتماعی؛ مانند تأسیس فروشگاه محصولات سالم

موارد فوق نتیجه تطبیق ذهنیت و عینیت است.
۳. در نهایت این نمونه‌های هر چند خرد و محدود اجرایی، توسط دیگران الگوبرداری خواهد شد.

سومین گام؛ توصیه و ترویج

پیامبر عظیم‌الشأن اسلام صلی الله علیه و آله: «چهار چیز بر هر عاقل و خردمندی از اَمّت من واجب است. گفته شد: ای پیامبر خدا! آن چهار چیز کدام‌اند؟» فرمودند: «گوش فرادادن به علم، نگهداری، عمل و نشر آن». [أَرْبَعٌ تَلْزَمُ كُلَّ ذِي حِجْبٍ مِنْ أُمَّتِي قِيلَ وَ مَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ اسْتِمَاعُ الْعِلْمِ وَ حِفْظُهُ وَ الْعَمَلُ بِهِ وَ نَشْرُهُ] [کنز الفوائد، ج ۲، ص: ۱۰۷. أعلام الدین فی صفات المؤمنین، ص: ۸۱. بحار الأنوار (چاپ بیروت)، ج ۲، ص: ۲۴]

۱. تبلیغ برای ترویج حداکثری مفهوم درست سلامت در جامعه با عاملیت سفیران سلامت و رسانه‌ها در سه سطح؛
  - الف. توصیه و تبیین فردی و چهره به چهره
  - ب. تبیین و ترویج عمومی
  - ج. ترویج هنری با استفاده از بستر رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی
۲. احیای نظام امر به معروف و نهی از منکر برای تحقق کامل تبلیغ و نشر تولیدات محتوایی.
۳. احیای نظام امر به معروف و نهی از منکر با محتوای سلامت؛ از صحت جسمی آغاز و با سعادت انسانی تداوم می‌یابد.
۴. سفیر سلامت باید دارای شخصیتی مؤثر در اجتماع، ذی نفوذ و دارای ولایت در جمعی هرچند کوچک باشد تا امر به معروف و نهی از منکر او مؤثر باشد.

شاخص ارزیابی

شاخص ارزیابی دولت اسلامی برای سنجش سلامت در جامعه‌ی اسلامی؛

۱. کاهش مراجعات پزشکی
  ۲. عدم وابستگی به دارو و تجهیزات پزشکی
- این شاخص به صورت دقیق، متضاد توسعه‌ی غربی مبنی بر گسترش تجهیزات پزشکی به عنوان شاخص توسعه‌یافتگی است.

فهرست تفصیلی

دولت اسلامی و سلامت

۳ جایگاه دولت اسلامی

با انقلاب شکوهمند اسلامی، نظام مقدس اسلامی در ایران پایه گذاری شده و مقدمات لازم برای تشکیل دولت اسلامی فراهم گردیده است. امری که ایجاد آن لازم و ملزوم جامعه‌ی اسلامی است و امید است با تحقق این دو امر؛ ظهور تمدن نوین اسلامی پدیدار شود.

۳ سلامت و وابستگی آن به دیگر موضوعات

موضوع سلامت از چالشی‌ترین مباحث در تمدن‌های گوناگون بشری باشد، چرا که تحقق آن مستقل نیست و وابسته به بسیاری از کلان موضوعات و ابر مسئله‌های دیگر است.

مسائل و راه حل کلی

۴ مسائل راهبردی ما در حوزه سلامت

۱. افزایش چشمگیر سقط جنین و ازدیاد آمار ناباروری در زوجین ایرانی
۲. گسترش بی سابقه بیماری‌های صعب‌العلاج و مرگ‌های ناگهانی
۳. کاهش بی سابقه آرامش روحی و روانی
۴. فقر کیفی مواد غذایی و محصولات گوناگون کشاورزی
۵. وابستگی مبنایی در علوم گوناگون به ویژه علوم کاربردی و مورد نیاز جامعه‌ی اسلامی مانند پزشکی و کشاورزی به تمدن غرب
۶. وابستگی شدید در صنعت پزشکی و کشاورزی به دولت‌های مستکبر جهان

۴ فائو و WHO مسئله‌سازان و دشمنان اصلی

فائو یا سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد و سازمان بهداشت جهانی (WHO) هر دو تحت تسلط صهیونیسم جهانی، در تلاش هستند سیاست‌های خباثت‌آلود یهود در مورد بشریت را در جهان محقق کنند.

۵ حل مسائل راهبردی در حوزه‌ی سلامت با بازگشت به مرجعیت علمی قرآن و سنت

با ارتقای علمی مردم بر اساس مرجعیت علمی قرآن و سنت، تعریف درستی از سلامت را در جامعه نهادینه کرد و این مفهوم درست از سلامت را در ذهن‌های مستضعفین جهان جایگزین نمود تا ضمن ارتقای سلامت جامعه، میزان وابستگی به دشمنان بشریت به حداقل ممکن برسد.

مفهوم سلامت؛ نظریه‌بنای مادر انسان‌شناسی و تعریف ما از سلامت و بیماری

۶ اول؛ قلب، مرکز فرماندهی انسان

۱. قلب مرکز فرماندهی انسان، آینه روح و مرکز پاسخ به نیازهای عقل یا خواسته‌های نفس از طریق دیگر اعضای بدن می باشد. طب مدرن؛ مغز را مرکز بدن انسان می‌داند.
۲. انسان دارای روح، عقل، جسم و نفس است. طب مدرن فقط نسبت به جسم، آن هم با نگاه داروینی شناخت دارد.
۳. نیت، حزم، عزم و اراده ابزار تسلط قلب بر انسان است.

۶ دوم؛ معده، خانه بیماری‌ها

۱. معده‌ی خانه بیماری‌هاست و نوشیدنی‌ها و خوردنی‌های طیب و خبیث و روش مصرف آن مؤثر در این مسئله است. از دیگر علل اصلی بیماری‌های انسان از منظر وحی و طب اسلامی؛

۲. گناه و ظلم

۳. آزمایش و ابتلا الهی است.

۷ **سوم: قلب، مؤثرترین عامل در سلامت**

سلامت انسان وابسته به سلامت قلب است. قلب؛ مرکز فرماندهی، حافظ سلامت و مدیر بدن در رفع بیماری‌هاست.

قلب؛ نرم افزار و سخت افزار دارد. مثل موبایل یا کامپیوتر!

یعنی منظور از قلب همین پاره گوشت صنوبری شکل است که نرم‌افزاری روی آن سوار است.

سلامت قلب از منظر وحی و طب اسلامی وابسته به عواملی نظیر؛

تفکر و علم، هوای نفس، رفق و محبت، مصرف طیبات، رعایت آداب مصرف و پرهیز از خبیثات است.

نقشه راه

۸ **چشم انداز**

رشد و تعالی فرد، خانواده و جامعه‌ی اسلامی با قلب سلیم، آرامش روح، حاکمیت عقل، فرمانبرداری نفس،

تقویت جسم و سازش با معایب آن و در نهایت بهبود بیماری‌ها

۸ **اصول کلی**

اول؛ مرجعیت علمی قرآن و سنت

دوم؛ سلب سلامت جامعه توسط دشمن

۸ **سیاست‌ها**

اول؛ تمرکز بر حفظ و ارتقای سطح سلامت جامعه‌ی اسلامی

دوم؛ عدم تصدی‌گری در امر درمان

۹ **ماموریت‌ها**

اول؛ اصلاح نگرش مردم نسبت به مفهوم سلامت

دوم؛ اصلاح تغذیه: الف؛ رعایت آداب مصرف. ب؛ پرهیز از خبیثات. ج؛ مصرف طیبات

سوم؛ احیای نقش طبیب

اهداف عملیاتی

۱۱ **نخستین گام؛ ایجاد باور و ایمان قلبی**

اول؛ تبیین و تفاهم. دوم؛ تعارف. سوم؛ تعلیم

۱۲ **دومین گام؛ اقدام و عمل**

نمونه‌سازی برای الگوسازی از اقدامات

۱۳ **سومین گام؛ توصیه و ترویج**

احیای نظام امر به معروف و نهی از منکر برای تحقق کامل تبلیغ و نشر تولیدات محتوایی

۱۳ **شاخص ارزیابی**

۱. کاهش مراجعات پزشکی. ۲. عدم وابستگی به دارو و تجهیزات پزشکی

